

radění souzeného projevu pod § 15 čís. 3 cit. zákona právně mylné a podle § 281 čís. 10 tr. ř. zmatečné, když je rozsudkem zjištěno, že stěžovatel hleděl u svých posluchačů vzbuditi rozhodnutí porušiti zákon ve směru pokusu o násilnou změnu samostatnosti a demokraticko-republikánské formy státu, a že stěžovatel chtěl podněcovati posluchače k tomu, by násilím byla změněna ústava republiky, zejména pokud jde o samostatnost a republikánskou formu státu, kteréžto porušení zákona bylo úmyslem stěžovatelovým.

Čís. 4903.

Urážka na cti před platností zákona o ochraně cti čís. 108/1933 sb. z. a n.

Zemřel-li soukromý obžalobce v době, kdy ještě neučinil vše, čeho bylo třeba podle předpisů trestního řádu k opodstatnění nároku na potrestání pachatele, je řízení zastaviti podle § 46 odst. 3, § 109 odst. 1, § 112 odst. 2 tr. ř. a nenařizovati hlavní přelíčení.

Pozůstalí uraženého nemohou po jeho smrti podle zásad občanského práva o dědické posloupnosti pokračovati v trestním řízení, zahájeném k soukromé obžalobě zůstavitele; nelze tu použiti ani obdoby ustanovení § 495 odst. 2 tr. zák., které předpokládá, že uražený v době urážky již nebyl na živu, a neřeší otázku, kdo může po úmrtí soukromého obžalobce pokračovati v trestním řízení pro trestný čin proti bezpečnosti jeho cti.

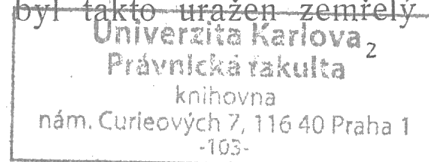
(Rozh. ze dne 16. ledna 1934, Zm II 263/33.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce Jana A. B. do rozsudku krajského trestního jako kmetského soudu v Brně ze dne 18. dubna 1933, jímž byl obžalovaný zproštěn podle § 259 čís. 1 tr. ř. z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle § 488 tr. zák. a § 1 zákona z 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n.

Důvody:

Zmateční stížnosti nelze přiznati oprávnění. Opírá se o důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 9 b) pokud se týče c) tr. ř., správně jen podle čís. 9 c), napadajíc rozsudkový výrok, že obžaloba byla podána a bylo v trestním řízení pokračováno bez návrhu zákonitě oprávněného obžalobce, a uplatňujíc právní omyl kmetského soudu v otázce, je-li tu obžaloba podle zákona vyžadovaná, čili nic. Pokud stížnost doličuje, že bratr původního soukromého žalobce Tomáše B. Jan A. B. byl oprávněn ku pokračování v trestním řízení již proto, že zažalované útoky směřovaly proti firmě B. a s. ve Z. a byl jimi tudíž na své cti dotčen též on jako nový předseda správní rady, nastoupivší na místo zemřelého Tomáše B., stačí poukaz k tomu, že Jan A. B. opřel svou obžalobu v podstatě o to, že urážlivá tvrzení závadné statě směřovala proti Tomáši B., pokud se týče proti zmíněné akciové společnosti, že byl takto uražen zemřelý

Trestní rozhodnutí XVI.

Tomáš B. ve své funkci šéfa a předsedy správní rady této akciové společnosti a že za něho pokračuje v trestním řízení Jan A. B., jakožto jeho pokrevní bratr a nástupce ve zmíněné funkci. Obžaloba uvádí sice též ve svých důvodech, že v útoku proti jmenované akciové společnosti je vyjádřena rovněž urážka nynějšího šéfa a předsedy správní rady, ale podle ostatního obsahu obžalovacího spisu nelze pochybovati, že Jan A. B. pokračoval pouze v trestním řízení na místě zemřelého Tomáše B., jak to vyjádřil též ve svém podání. Ostatně plná moc Jana B. z 29. července 1931 udělená Dr. Václavu J-ovi zní čistě osobně a při podpisu Jana B. není žádného dodatku poukazujícího na jeho vztah k podniku firmy B. a s. ve Z. Kdyby bylo míti za to, že podal obžalobu i jménem akciové společnosti, o níž jde, stačí poukaz k nenapadeným úvahám rozsudku první stolice v tom směru, že akciová společnost jako taková vůbec není podle zákona oprávněna vznést soukromou obžalobu.

Rovněž netřeba se zabývati otázkou, zda na souzený případ dopadá znění ustanovení § 259 čís. 1 tr. ř., podle něhož kmetský soud obžalovaného zprostil, neboť obстоjí-li názor kmetského soudu, že Jan A. B. vůbec nebyl oprávněn na místě zemřelého soukromého obžalobce Tomáše B. podávati obžalovací spis a činiti konečný návrh na potrestání obžalovaného, bylo trestní řízení již po oznámení úmrtí soukromého obžalobce, aniž mělo dojíti k ustanovení hlavního přelíčení, zastaviti podle § 46 odst. 3, § 109 odst. 1, § 112 odst. 2 tr. ř., ježto soukromý žalobce zemřel v době, kdy ještě neučinil vše, čeho bylo podle předpisů trestního řádu třeba k opodstatnění nároku na potrestání pachatele (viz rozhodnutí nejvyššího soudu vídeňského č. 507 Ő. R.). Došlo-li až při hlavním přelíčení ke zproštění obžalovaného, nemůže se tím stěžovatel považovati za zkrácena ve svých právech a padá tím výtká stížnosti.

Co se týče zmíněné stěžejní otázky, zda měl Jan A. B. ono oprávnění, opírá stížnost názor, že tomu tak jest, především o stanovisko, že jen právo trestati je výlučným výsostným právem státu, že však právo stíhati je v případech soukromé obžaloby výhradním soukromým právem dotčených soukromých osob jako každé jiné soukromé právo, s nímž sluší ve všech případech nakládati stejně jako se všemi ostatními právy soukromými. Kdyby tento názor byl správný, bylo by dokonce dovoleno, postoupiti toto právo — ba snad i úplatně — mezi živými, kterýžto důsledek by se zajisté naprosto přičil základním pojmům trestního práva. Avšak ani v případě úmrtí oprávněné osoby nelze se všeobecnou platností uznati přechod žalobního práva na právního nástupce (dědice). Vývody stížnosti nevyvracejí v tomto směru důvody rozhodnutí nejvyššího soudu č. 3191 sb. n. s., podle nichž je nejen právo trestati, nýbrž i právo trestně stíhati veřejným výsostným právem státu, byť i stát jeho vykonávání vyjimečně přenechává za určených předpokladů určitým osobám v určitých případech. Stížnost poukazuje sama na to, že nejen práva soukromého obžalobce, nýbrž i práva veřejného žalobce jsou trestním řádem přesně vymezena. Tím spíše svědčí přesné vymezení práv a povinností soukromých osob vykonávajících stíhací právo o tom, že jde i tu o veřejné výsostné právo, které se vymýká se sféry soukromého práva.

S hlediska souzeného případu může zůstatí stranou otázka, zda v případě úmrtí osoby k soukromé obžalobě oprávněné přechází nebo

má toto oprávnění přejíti na právního nástupce, pokud jde o porušení práva povahy majetkové (viz §§ 112 a 105 odst. 2 osnovy tr. ř., Lohsing, Oesterr. Strafprozesrecht, 1932 str. 141 a Altmann I. str. 1041). Pokud však jde o útoky na immateriální práva, zejména o útoky na čest jakožto právní statek ryze osobní, nelze pochybovati, že lze jen tomu, komu ublíženo, přiznati oprávnění, by uvažoval a rozhodl o tom, zda má pachatel za takový útok ryze immateriální povahy býti potrestán a státi se proto z člověka bezúhonného člověkem soudně trestaným. Jde tu o rozhodnutí tak ryze osobní povahy, že je nelze přenechati jakémukoliv právnímu nástupci toho, komu bylo ublíženo, zvláště když onen právní nástupce může býti osobou úplně cizí, jíž jsou zcela lhostejny osobní vztahy a ohledy toho, jemuž bylo na statku tak osobního rázu ublíženo. Nelze tu pomíjeti vývody osnovy trestního řádu str. 295 a osnovy zákona čís. 108/33 sb. z. a n. o ochraně cti str. 27, podle nichž v takových případech čistě osobní ráz práva soukromé žaloby vylučuje, by se na oprávnění to užilo zásad občanského práva o posloupnosti dědické, a podle nichž lze dovoliti jen nejbližším příslušníkům, aby uplatňovali právo soukromé obžaloby po smrti oprávněného, poněvadž lze předpokládati, že budou míti totožný zájem ne nestihání nebo na stíhání jako zemřelý, neb aspoň že toto právo budou vykonávati v jeho intencích. Podle toho, co uvedeno, je tudíž stížnost na omylu, má-li za to, že pozůstalí uraženého mohou po jeho smrti podle zásad občanského práva o dědické posloupnosti pokračovati v trestním řízení, zahájeném k soukromé obžalobě zůstavitele.

Zmateční stížnost opírá oprávnění Jana A. B. pokračovati v trestním řízení dále o ustanovení § 495 odst. 2 tr. zák., doličujíc, že se toto místo zákona vztahuje i na takové případy, kde byla urážka spáchána na živé osobě, osoba ta však po té zemřela. Platí to prý zejména tehdy, když uražený zemřel až po učinění návrhu na stíhání. Stížnost je, co se týče bývalého práva, jehož nutno na souzený případ užiti, když nejvyšší soud jakožto soud zrušovací jen přezkoumává hmotně-právní správnost napadeného rozsudku, i s tímto názorem na zcestí. Ze slov: »ale směřovali útok proti pověsti někoho zemřelého« (»war der Angriff gegen den Ruf eines Verstorbenen gerichtet«) vyplývá nezvratně, že ono ustanovení předpokládá, že uražený v době urážky již nebyl na živu. Jde tu o výjimečné ustanovení, jehož extensivní výklad v neprospěch obžalovaného není přípustný. O analogii s ustanovením § 495 tr. zák. nemůže býti řeči již proto, že v případě, kdy se urážka stala za života uraženého, jest předmětem útoku na čest osoba živoucí, v případě § 495 odst. 2 tr. zák. však jest předmětem útoku čest zemřelého, a zákon v ustanovení tom zmocňuje osoby tam jmenované, ať již jsou dědici zemřelého čili nic, požadovati trestní stíhání pachatele nikoli jure succedentis, nýbrž jure proprio (Waser, Gerichtszeitung 1894 str. 393; viz dále rozh. č. 3191 a lit. tam uvedenou; Löffler v poznámkách k rozhod. 697 Oe. R., dále Altmann, Komentář I. str. 982 a 1048, konečně Lohsing, Oesterr. Strafprozesrecht 1932 str. 141). Ustanovení § 495 odst. 2 tr. zák. nemá nic společného s otázkou, jaké účinky má v zápětí úmrtí soukromého obžalobce. Kdyby byl chtěl zákonodárce ustanoviti, že a na koho přechází žalobní právo v případě úmrtí osoby, jíž bylo ublíženo, byl by tak ne-

pochybně učinil s platností pro všechny soukromožalobní delikty na jiném místě, asi v hlavě XIV. tr. zák. nebo lépe v trestním řádu, do něhož tato otázka spadá, jak i pro budoucí právo otázku tu upravuje ustanovení §§ 112 a 105 odst. 2 osnovy tr. ř. Nebylo by bývalo příčiny, upravití tuto všeobecnou otázku jen pro oblast trestných činů proti bezpečnosti cti. Jinak je tomu, pokud se týče zvláštní jen otázky, kdo je povolán k ochraně památky zemřelé již osoby, proti níž urážka směřuje. Tato a jen tato otázka byla uvedeným ustanovením upravena, nikoli však otázka přechodu žalobního práva, jakožto otázka všeobecného procesuálního práva.

Nic na tom nemění okolnost, že v ustanovení § 15 odst. 3 zák. čís. 108/33 sb. z. a n. byla ovšem otázka, o níž je řeč, řešena skutečně jen pro obor trestných činů proti bezpečnosti cti; nepřipustíť zmíněný zvláštní zákon z technických důvodů všeobecnější řešení této otázky. Poukazem ke zmíněnému novému zákonu je ostatně i vyřízena námitka, že by bylo věcí judikatury, pro případ úmrtí soukromého obžalobce mezeru tu nastalou vyplnit. Právě okolnost, že důvodová zpráva osnovy k zákonu čís. 108/33 sb. z. a n. zdůrazňuje v příčině zemřelých osob nutnost, vyřešiti též různé případy, které se mohou vyskytnouti podle toho, kdy napadená osoba zemřela, a že zákon výslovně a podrobně upravuje otázku přechodu stíhacího práva ze soukromého obžalobce pokud se týče z osoby k soukromé obžalobě oprávněné na osoby v § 15 odst. 2 cit. zákona uvedené, nasvědčuje tomu, že dosavadní zákon (§ 495 tr. zák.) takové řešení neposkytl a neobsahoval.

Nejvyššímu soudu jako soudu zrušovacímu při tom neušlo odchýlné stanovisko rozhodnutí víd. nejv. soudu čís. 1516 a že i rozhodnutí čsl. nejvyššího soudu čís. 3068 sb. n. s. vychází, byť i jen mimochodem, z předpokladu, že ustanovení § 495 odst. 2 tr. zák. řeší též otázku, kdo může v trestním řízení pro trestný čin proti bezpečnosti cti pokračovati po úmrtí soukromého obžalobce. Naproti tomu vyjadřuje rozhodnutí víd. nejv. soudu čís. 4084 (pokud se týče 507 Oe. R.), jehož se zmateční stížnost též dovolává, v tom směru jen názor, že úmrtí soukromého obžalobce není důvodem pro zastavení trestního řízení, zemřel-li v době, kdy k zachování žaloby již netřeba jeho procesuální činnosti. Pokud se toto rozhodnutí zmiňuje o právním nástupci k soukromé žalobě oprávněném, zřejmě nemá na mysli ustanovení § 495 tr. zák. již proto, že tam šlo o případ podle zákona o ochraně známek. K doplnění přehledu judikatury budiž ještě uvedeno, že rozhodnutí čís. 2080 víd. nejv. soudu otázku, o níž jde, vůbec neřeší, majíc za předmět přestupek podle § 496 tr. zák., jehož se ustanovení § 495 tr. zák. vůbec netýká, a že rozhodnutí čís. 4228 víd. nejv. soudu (čís. 697 Oe. R.), rozebírajíc hlavně otázku útrat, jen všeobecně praví, že úmrtí soukromého žalobce zpravidla znemožňuje pokračování v řízení, takže je pak řízení formálně zastaviti. Podle toho, co uvedeno, je zmateční stížnost bezdůvodna a bylo ji proto zamítnouti.

Čís. 4904.

Úradom, ktorému treba učiniť oznámenie v smysle § 27 zák. na ochr. rep. (taktiež v smysle § 12 cit. zák.), je taký úrad, o ktorom možno